

Skattatrýstið

Oddagrein

HERFYRI legði landsstýrismaðurin í fíggiarmálum tilfar á borðið, ið klárt prógvar, at skatta- og avgjaldstrýstið í Føroyum er hægri enn í Danmark. Landsstýrið hevur við hesum viðurkent, at skatta- og avgjaldstrýstið á lág- og meðalinntøkum er farið út um alt rímuligt mark. Hetta trýst er vordíð so ógvusligt, at sjálvt fólk við arbeiði flyta av landinum, tí tey síggja sær ongan møguleika at fáa endarnar at rækka saman.

ORSØKIN til hetta ógvusliga skatta- og avgjaldstrýst er sjálvandi ikki tann, at politikarar kenna frægd í at pína skattgjaldararnar, men orsøkin er eitt nú, at landsstýrið hevur valt ikki at skerja tað almenna uppaftur meira ella við øðrum orðum ikki at siga fleiri fólki um starvi og harvið økja um neyðina. Men ein onnur orsøk er sjálvandi tann stóra skuldarbyrðan hjá tí almenna.

SKAL skattatrýstið lækkast má landsstýrið velja millum at senda almenn starvsfólk til hús ella finna aðrar inntøkur fyri tær, sum landskassin fer at missa við skatta-lættanum. Hetta er einki tespiligt val, eitt nú tí avgjaldstrýstið er einki minni enn skattatrýstið. Taka vit avgjaldstrýstið fyrst, so hevði tað verið ein gongd leið við ymiskum MVG satsum eins og gjørt verður eitt nú í Svøríki, har MVG á matvørum er lækkað niður í 5%. Við hesum modellí kundi enn tã boríð til at hækka MVG á ávísu vørum og soleiðis vunnið nakað aftur av tí, mist verður við eini lækking á matmvg.

TAÐ er eingin lættur setningur, landsstýrismaðurin í fíggiarmálum hevur sett sær. Hann veit, at fólk ið ikki góðtekur fleiri uppsagnir innan tað almenna og tað hevði eisini verið ómoralskt og hann veit eisini, at tað er torført at finna nýggjar inntøkukeldur til landskassin. Í roynd og veru eru helst bert tveir møguleikar: at fáa danska statin at strika skuldina og at fáa gongd aftur á búskapin, so fólk ið fær fleiri inntøkur til landskassin. Ein triði møguleiki er: oljuvinnan, men hon liggur so langt frammí í tíðini, at hesin møguleiki líkasum ikki telur við í tí, sum troðkar mest á her og nú.

Sosialurin

Stór ábyrgd liggur á ALS-fólkinum

-Uanset hvordan det politisk vil lykkes at knække ledighedskurven, så påhviler det jer, der til dagligt beskæftiger jer med arbejdsløshedsforsikringer i de norske lande et stort ansvar segði Jóannes Eidesgaard, landsstýrismaður m.a., tá hann setti árliga fundin hjá norðurlendsku arbeiðsloysistryggingarskipanum í Havn í gjár. Hann segði:

Kære nordiske venner.

Færøerne fik først en arbejdsløshedsforsikring i 1992, så det var en stor glæde for os, at vi allerede året efter i 1993 som selvstændige repræsentanter kunne deltage i det nordiske arbejdsløshedsforsikringsmøde i Reykjavík.

Men det var med glæde og entusiasme vi deltog i mødet i Reykjavík, desto større er glæden for os at være værter til mødet her i Tórshavn.

Så på landsstyrets vegne vil jeg byde jer allesammen velkommen til Færøerne. Til trods for, at vi oplever svære krisetider, så kan jeg forsikre jer om, at I vil blive mødt med ægte færøske gæstfrihed. Så endnu engang velkommen.

»Arbejdsløsheden harh undredusindtals ansiger, men ansvaret for arbejdsløsheden har ikke et eneste ansigt». Således har det engang så beskrivende været sagt. Og realiteten i de nordiske lande i dag er jo, at vores ellers udmærkede samfund ikke kan tilbyde næsten halvdelen million medborgere et arbejde.

Samtlige politikere er enige om, at arbejdsløsheden er faretruende høj, og at det er nødvendigt, at den skal ned. Men problemet er jo, at efterhånden har så mange sagt noget lignende i snart tyve år, og at man i de forskellige lande har vedtaget og gennemført plan efter plan, indgreb efter indgreb, dog uden at arbejdsløsheden er faldet, men paradoksalst nok er den steget, kun afbrudt af mindre midlertidige fald.

Arbejdsløsheden er, uanset de ellers positive intentioner nordiske politikere normalt har, vores allesamens dårlige samvittighed. Til trods for de mange kræfter og økonomiske midler, der bliver brugt, så kan man kun tørt konstatere, at i den nordiske velfærdsmodel er næsten halvdelen million udmærkede nordboere overflødige på arbejdsmarkedet.

Desuden har vi vel også erfaret, at arbejdsløshedsproblemet ikke var forbigående, således som de mest naive måske har troet. Problemet begynder at tage karakter af at blive permanent.

Jóannes Eidesgaard, landsstýrismaður settir fundin hjá norðurlendsku arbeiðsloysistryggingarskipanum í Havn í gjár.

Men skal dette ses som en realitet, d.v.s. arbejdsløsheden er kommet for at blive, så vil man nok politisk blive beskyldt for en total mangel på den nødvendige politiske optimisme. Men det er klart, at en sådan konstatering åbner op for diskussioner, der hidtil har været mere eller mindre ukendte. Diskussioner om en anden fordelingspolitik, diskussioner om, at arbejde ikke længere har den betydning, det ellers altid har haft og diskussioner om andre livsværdier, end de hidtil kendte.

Men skal dette ses som en uomgængelig realitet, eller skal vi fortsat tro på, at ufri-villig lediggang er en ulykke, og at et arbejde er en menneskeret for os allesammen?

De fleste nordiske politikere har valgt at tro på det sidste. Arbejdsløshedskurven skal kunne knækkes, og ud fra denne tro formuleres de politiske målsætninger. Målsætninger, som bl.a. siger, at gennem en økonomisk vækst skal arbejdsløsheden bekæmpes. Det gør den nok også til en vis grad, men der skal en meget kraftig økonomisk vækst til for at kompensere beskæfti-

gelsesmæssigt for den ny teknologiske arbejdsløshedsbesparende effekt.

Meget nemt kan vi erfare en såkaldt »jobless growth», som absolut ikke lever op til de politiske forventninger. Godt nok ser man en økonomisk vækst f.eks. i Danmark, men vil man også opnå en betydelig tilgang af nye arbejdspladser, eller give væksten bare bedre muligheder i form af tilbud til de arbejdsløse, som dog stadigvæk tæller med i statistikken som arbejdsløse.

Således tegner billedet sig i nordisk regi, men ser vi på den globale arbejdsløshed, ja så tegner billedet sig betydeligt mere faretruende.

I en rapport fra FN's befolkningsfond bliver der sagt, at historiens hidtil største folkevandring er i gang. 100 millioner mennesker har forladt deres land og et ukendt antal, men mange flere, har forladt deres hjemstavn. Alle har én ting fælles: De søger et arbejde.

En lille del af presset rammer de rige lande, skønt vi forskanser os. Men til storbyerne i udviklingslandene kommer der hvert år 20 til 30 millioner nye indbyggere.

re. Selv med de mest optimistiske forudsætninger om fødselskontrol og folketal, så vokser antallet stort og stejlt, især af unge mennesker, der må rejse væk, hvis de skal finde et sted, hvor de kan tjene til livets opretholdelse. Og det sted bliver sværere og sværere at finde.

Så i sammenligning med den globale arbejdsløshed er den nordiske meget privilegeret, og i forhold til den nordiske situation vil jeg vove at påstå, at den færøske også er privilegeret, da naturens gavmildhed spiller en betydelig rolle i vores samfund.

Vi har på Færøerne desværre ikke kunnet meldt hus forbi, hvad arbejdsløsheden angår. Vi har de sidste fem år haft en eksplosiv vækst i arbejdsløsheden, som dog på det sidste er faldet lidt.

Selv om vi politisk virkeligt har lagt os i selerne for at bekæmpe arbejdsløsheden, kan vi ikke tage faldet i arbejdsløsheden til vores indtægt, da den hovedsagligt skyldes den store fraflytning.

Vi oplever på Færøerne i øjeblikket en meget kraftig økonomisk depression, så den økonomiske vækst som redskab til at bekæmpe arbejdsløsheden ligger uden for vores rækkevidde.

Arbejdsløsheden sammen med det voldsomme skattetryk, vi hidtil har været nødt til at fastholde, har haft den uhyggelige virkning, at befolkningstallet er faldet med næsten 10% de sidste fem til seks år. Og selvfølgelig er vi alvorligt bange for, at det skal falde yderligere.

Meget naivt havde man på Færøerne en tro på, at arbejdsløsheden var et problem, som kun vores nordiske nabolande havde, og at det selvfølgelig ikke skulle kunne træffe os. Derfor fik vi først i 1992 vores arbejdsløshedsforsikring, og p.g.a. den eksplosive vækst i ledigheden blev det en meget besværlig fødsel. Vi gik faktisk først i gang med at sy faldskærmen, efter at vi var i det frie fald.

Som en af de politisk ansvarlige for vores forsi-